

17.12.2018

POL-2018-26808

Voimassaoloaika

1.1.2019 - 31.12.2023

Säädöseruste

Laki poliisin hallinnosta

Muuttaa/Kumoo

POHADno/2010/2331, 21.6.2010

Lähestymiskielto

Kohderyhmät

Poliisi

Lähestymiskielto

Sisällys

1 Yleistä	2
2 Asianomistajan (rikoksen uhrin) oikeuksien huomioiminen	3
3 Lähestymiskiellon lajit	3
3.1 Lähestymiskielto (lain alkuperäisessä tarkoituksessa)	3
3.2 Perheen sisäinen lähestymiskielto	4
4 Lähestymiskiellon sisältö	4
4.1 Perusmuotoinen lähestymiskielto	4
4.2 Laajennettu lähestymiskielto	5
5 Perheen sisäinen lähestymiskielto on keino puuttua perheväkivaltaan	5
6 Lähestymiskiellon hakeminen ja määrääminen	6
6.1 Lähestymiskiellon määrääminen väliaikaisena	6
6.2 Viran puolesta määrättävä väliaikainen lähestymiskielto	7
6.3 Lähestymiskiellon hakeminen	8
7 Lähestymiskiellon kirjaaminen poliisin tietojärjestelmiin	9
8 Lähestymiskiellon valvonta	9
9 Lähestymiskiellon rikkominen	9
10 Lähestymiskielto ja eurooppalainen suojelumääräys ja yksityisoikeuden alalla määrätty suojelutoimenpide	9
11 Lähestymiskieltoasioiden vastuu- ja yhdyshenkilöt poliisilaitoksissa	9
12 Lähestymiskieltoon liittyvät käytänteet muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa sekä asioihin liittyvä ohjeistus	10

1 Yleistä

Lähestymiskiellosta säädetään laissa lähestymiskiellosta (898/1998). Tällä ohjeella täsmennetään poliisin toimintaa ja toimenpiteitä lähestymiskieltoasioissa. Lähestymiskieltoon liittyvää tietoa ja esitteitä eri kielillä löytyy poliisin verkkosivuilta: www.poliisi.fi.

Lähestymiskielloilla voidaan estää väkivaltaa ja muita rikoksia sekä parantaa mahdollisuuksia puuttua vakavaan häirintään. Lähestymiskielto tarkoittaa, että henkilön hengen, terveyden, vapauden tai rauhan suojaamiseksi voidaan jotain toista kieltää ottamasta häneen yhteyttä. Lähestymiskielto voidaan määrätä myös silloin, kun kiellolla suojattava ja kieltoon määrättävä henkilö asuvat samassa asunnossa.

Poliisin tulee lähestymiskieltoasioiden yhteydessä ottaa huomioon kuhunkin asiaan liittyvä kokonaisuus ja selvittää tarvittaessa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa asiaan liittyvien henkilöiden kokonaisvaltainen tilanne niihin ongelmiin ja mahdollisiin rikoksiin liittyvissä asioissa, joiden osalta lähestymiskieltoon liittyviä ratkaisuja ollaan tekemässä. Yhteistyössä korostuu muun muassa poliisin ennalta estävä toiminta, Ankkuritoiminta ja MARAK-toimintamalli. Viranomaisyhteistyön lisäksi poliisin tulee huomioida huolella myös apua ja tukea tarjoavat järjestöt sekä valtakunnallisesti että paikallisesti.

Yhteistyössä tulee kiinnittää erityistä huomiota asiaan liittyvien lasten lisäksi myös ikääntyneiden henkilöiden ja mahdollisiin erityisryhmiin sekä vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden asemaan.

Tarvittaessa tulee tehdä lastensuojelulain mukainen lastensuojeluilmoitus ja huomioida myös muun muassa sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain mukainen yhteydenotto sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi sekä varmistaa tarvittavan tuen ja avun saanti esimerkiksi mahdollisen kiireellisen huostaanoton tai hoitotarpeen toteutumisen tai ensi- ja turvakotitarpeen osalta. Lisäksi tulee pohtia muita poliisin ennalta estävän toiminnan keinoja ja suorittaa tarvittaessa uhka-arviointeja.

Lähestymiskielto voi olla keino katkaista väkivaltilanteita ja ohjata osapuolia käyttämään viranomaisten sekä järjestöjen tarjoamia palveluita. Poliisin tulee viranomaisten järjestämien palvelujen lisäksi välittää tietoa olemassa olevien järjestöjen palveluista ja ohjata avun tarvitsijoita näiden palvelujen käyttäjiksi.

Lähestymiskielto- ja rikosasioiden yhteydessä asianosaisille on annettava ohjausta kiellon sisällöstä, prosessin etenemisestä ja käytettävissä olevista auttavista tahoista sekä käytettävissä olevista tukipalveluista. Annetusta ohjauksesta ja sovitusta menettelyistä (esim. yhteystietojen välittäminen) kirjataan aina asianmukaiset merkinnät (ilmoitukset, kuulustelupöytäkirjat ja tietojärjestelmät). Henkilön mahdollisesta kieltäytymisestä ohjauksesta palveluihin, tulee myös tehdä merkinnät. Lisätietoja eri auttavista tahoista löytyy kattavasti poliisin verkkosivuilta: www.poliisi.fi.

Apua ja tukea sekä ohjausta saa muun muassa Rikosuhripäivystyksestä (RIKU), jonka verkkosivuilta löytyy ohjeita ja -materiaalia lähestymiskieltoon

liittyen. Tästä materiaalista on hyötyä myös viranomaisille, ja muun muassa poliisia varten on laadittu aineistoon kaavio, jossa on kuvattu ohjaus RIKU:en tukipalveluun. Lisäksi verkkosivuilta löytyy esimerkiksi yhteydenot-topyyntölomake, jota myös viranomaiset voivat hyödyntää omassa asiakkaan ohjaustyössä. Lisätietoja: www.riku.fi.

2 Asianomistajan (rikoksen uhrin) oikeuksien huomioiminen

Poliisin tulee toiminnassaan huomioida asianomistajan oikeudet, muun muassa esitutkintalaissa säädetyn mukaan. Erityistä huomiota tulee kiinnittää asianomistajan kohtaamiseen ja muun muassa seuraaviin esitutkintalain kohtiin:

- ETL 3:1 - kirjallinen vahvistus.
- ETL 4:10, 13, 15, 18 ja 19 - oikeus avustajaan esitutkinnassa, asiakirjan kääntäminen, asianosaisuusjulkisuus esitutkinnassa, ilmoitus asianomistajan oikeuksista ja ilmoitus oikeudesta saada ilmoitus vangin tai tutkintavangin vapauttamisesta.
- ETL 7:21 - erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuuleminen.
- ETL 11:9a - asianomistajan henkilökohtainen arviointi.

Rikoksen uhrin osalta poliisin tulee aina huolehtia aktiivisesti siitä, että tämä tulee tietoiseksi apua ja tukea tarjoavista tahoista, kuten Rikosuhripäivystyksestä (RIKU). Tarvittaessa poliisin tulee uhrin suostumuksella välittää yhteystiedot RIKU:lle tai muulle auttavalle taholle. Poliisihallitus on antanut erillisen ohjeen (POL-2018-41886) liittyen rikoksen uhrin ohjaamiseen ja rikosasioiden sovitteluun.

Asianomistajan osalta tulee aina huomioida myös se, mitä laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL) säädetään asianosaisen avustamisesta.

3 Lähestymiskiellon lajit

3.1 Lähestymiskielto (lain alkuperäisessä tarkoituksessa)

Lähestymiskiellosta annetun lain 1 §:n mukaan henkeen, terveyteen, vapautteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan tai muun vakavan häirinnän torjumiseksi voidaan määrätä lähestymiskielto. Kysymys on lähestymiskiellosta perinteisessä merkityksessä siten kuin sääntely on lain alkuperäisessä muodossa säädetty, eivätkä lähestymiskieltoon määrätty eikä lähestymiskiellolla suojaa saava voi tässä lähestymiskiellon lajissa asua vakituisesti samassa asunnossa. Lähestymiskiellon määrittämisen edellytykset ilmenevät lähestymiskiellosta annetun lain 2 §:n 1 momentista ja 2a §:stä.

Lähestymiskielto voidaan määrätä, jos on perusteltu aihe olettaa, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, tulisi tekemään itsensä uhatuksi

tuntevan henkilön henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvan rikoksen tai muulla tavoin vakavasti häiritsemään tätä.

Kiellon määrittämisen edellytyksiä arvioitaessa on otettava lisäksi huomioon asiaan osallisten henkilöiden olosuhteet, jo tapahtuneen rikoksen tai häirinnän laatu ja toistuvuus sekä todennäköisyys, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, jatkaisi häirintää tai tekisi itsensä uhatuksi tuntevaan henkilöön kohdistuvan rikoksen.

3.2 Perheen sisäinen lähestymiskielto

Perheen sisäisestä lähestymiskiellosta säädetään lähestymiskiellosta annetun lain 1 §:n 2 momentissa. Jos itsensä uhatuksi tunteva henkilö ja henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, asuvat vakituisesti samassa asunnossa, lähestymiskielto voidaan määrätä henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen tai tällaisen rikoksen uhan torjumiseksi. Perheen sisäisen lähestymiskiellon määrittämisen edellytykset ilmenevät lähestymiskiellosta annetun lain 2 §:n 2 momentista ja 2a §:stä.

Perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä, jos henkilön, jota vastaan kieltoa pyydetään, uhkauksista, aiemmista rikoksista tai muusta käyttäytymisestä voidaan päätellä, että hän todennäköisesti tulisi tekemään itsensä uhatuksi tuntevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen, eikä kiellon määrittäminen ole kohtuutonta ottaen huomioon uhkaavan rikoksen vakavuus, samassa asunnossa asuvien henkilöiden olosuhteet ja muut asiassa ilmenneet seikat.

Kiellon määrittämisen edellytyksiä arvioitaessa on otettava huomioon asiaan osallisten henkilöiden olosuhteet, jo tapahtuneen rikoksen tai häirinnän laatu ja toistuvuus sekä todennäköisyys, että henkilö, jota vastaan kieltoa pyydetään, jatkaisi häirintää tai tekisi itsensä uhatuksi tuntevaan henkilöön kohdistuvan rikoksen.

4 Lähestymiskiellon sisältö

4.1 Perusmuotoinen lähestymiskielto

Lähestymiskiellolla (lain alkuperäisessä tarkoituksessa) voidaan suojata itsensä uhatuksi tuntevaa henkilöä fyysiseltä ja henkiseltä väkivallalta sekä muulta vakavalta häirinnältä, kiusanteolta, uhkailulta ja vainoamiselta sekä muulta kaltoin kohtelulta. Perheen sisäisellä lähestymiskiellolla voidaan suojata henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvalta väkivallalta.

Lähestymiskieltoon (lain alkuperäisessä tarkoituksessa) tai perheen sisäiseen lähestymiskieltoon määrätty henkilö ei saa tavata suojattavaa henkilöä eikä muutenkaan ottaa häneen yhteyttä tai yrittää sitä. Suojattavaa henkilöä ei saa myöskään seurata tai tarkkailla.

Perheen sisäiseen lähestymiskieltoon määrätyn henkilön on edellä kerrottujen velvoitteiden lisäksi poistuttava asunnosta, jossa hän ja suojattava henkilö asuvat vakituisesti, eikä hän saa palata asuntoon.

Lähestymiskielto (lain alkuperäisessä tarkoituksessa tai perheen sisäisessä) ei koske yhteydenottoja, joihin on asiallinen peruste ja jotka ovat ilmeisen tarpeellisia. Tällaisia asiallisia perusteita voivat olla esimerkiksi lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvien asioiden hoitaminen (tämän tyyppiset asiat tulisi huomioida kirjallisesti lähestymiskieltomääräyksissä).

Sekä lähestymiskielto (lain alkuperäisessä tarkoituksessa) että perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä perusmuotoisena.

4.2 Laajennettu lähestymiskielto

Lähestymiskielto (lain alkuperäisessä tarkoituksessa tai perheen sisäisessä) voidaan määrätä laajennettuna, jos perusmuotoinen lähestymiskielto ei ole riittävä rikoksen uhan tai muun häirinnän torjumiseksi (perinteinen lähestymiskielto) tai rikoksen uhan torjumiseksi (perheen sisäinen lähestymiskielto). Laajennettu lähestymiskielto tarkoittaa myös kieltoa oleskella tietyllä alueella, esimerkiksi suojattavan henkilön vakituisen asunnon, loma-asunnon, työpaikan tai muun oikeuden ratkaisussa erikseen määrätyn paikan läheisyydessä.

Etenkin laajennetun lähestymiskiellon yhteydessä pitää tapauskohtaisesti arvioida tuleeko lähestymiskielto ja siihen määrätty henkilö saattaa tiedoksi suojatun henkilön lähipiirille (esim. suojatun työpaikan turvallisuusvastaava). Lähestymiskielto on henkilön yksityisyyteen liittyvä tieto, joten poliisin tulee ensisijaisesti kehottaa suojattua henkilöä itseään välittämään kyseistä tietoa, joka poliisin tulee kuitenkin tarvittaessa varmistaa.

Sekä lähestymiskielto (lain alkuperäisessä tarkoituksessa) että perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä laajennettuna.

5 Perheen sisäinen lähestymiskielto on keino puuttua perheväkivaltaan

Lähestymiskielto voidaan määrätä myös tilanteissa, joissa kiellon osapuolet asuvat samassa asunnossa (perheen sisäinen lähestymiskielto). Tällöin kieltoon määrätyn on poistuttava yhteisestä asunnosta eikä hän saa palata sinne. Hän ei myöskään saa tavata eikä muutoin ottaa yhteyttä henkilöön, jota kiellolla suojataan. Kiellettyä on myös suojattavan henkilön seuraaminen ja tarkkailu. Tällöin on kysymys perusmuotoisesta perheen sisäisestä lähestymiskiellosta. Myös perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä laajennettuna koskemaan oleskelua tietyssä muussa paikassa, esimerkiksi yhteisen asunnon läheisyydessä.

Perheen sisäinen lähestymiskielto voidaan määrätä, jos henkilön jota vastaan kieltoa pyydetään, uhkauksista, aiemmista rikoksista tai muusta käyttäytymisestä voidaan päätellä, että hän todennäköisesti tulisi tekemään itsensä uhatuksi tuntevan henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen, eikä kiellon määrääminen ole kohtuutonta ottaen

huomioon uhkaavan rikoksen vakavuus, samassa asunnossa asuvien henkilöiden olosuhteet ja muut asiassa ilmenneet seikat.

Perheen sisäisen lähestymiskiellon määrääminen ei edellytä, että kieltoon määrätyllä olisi aikaisempia lainvoimaisia tuomioita henkeen, terveyteen tai vapautteen kohdistuvan rikoksen osalta. Perheen sisäinen lähestymiskielto on määrättävissä jo ensimmäisen perheen sisäisen lähestymiskiellon määräämisen edellytysten täytyessä.

Perheen sisäisen lähestymiskiellon ratkaisussa on yksilöitävä asunto, josta kieltoon määrätyn on poistuttava ja määrättävä siitä miten kieltoon määrätty saa haltuunsa tarpeelliset henkilökohtaiset tavaransa. Poliisiin tulee tarvittaessa turvata ja varmistaa, että tavaroiden noutaminen tapahtuu ongelmitta. Kieltoon määrättyä tulee myös tarpeen mukaan opastaa tarjolla olevista asuntomahdollisuuksista yhteistyössä sosiaaliviranomaisten kanssa.

Perheen sisäisessä lähestymiskiellossa ei oteta kantaa perheen asunnon omistukseen, lasten tapaamisiin tai muihinkaan tämän tyyppisiin asioihin.

Lähtökohtana tulee pitää sitä, että perheen sisäisellä lähestymiskiellolla puututaan kieltoon määrätyn toimintaan ja suojaa saava taho saa jäädä asuntoon asumaan asunnon omistussuhteista riippumatta. Kieltoon määrätyn mahdolliset ongelmat väliaikaisen asunnon saamisessa eivät saa johtaa kiellolla suojaa saavan tahon oikeuksien vähentämiseen. Jos poliisi arvioi, että lähestymiskiellon määräämisen seurauksena rikoksen uhka nousee, poliisiin tulee kehottaa uhria rikosilmoituksen tekemiseen ja ryhtyä välittömiin tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän uhan vähentämiseksi.

Väliaikaisen lähestymiskiellon määrääminen ja viran puolesta määrättävän lähestymiskiellon tarpeellisuuden arvioiminen kuuluu poliisin tehtäviin.

Lähestymiskiellon rikkominen välittömästi sen määräämisen jälkeen saattaa edellyttää vähintään kiinniottamista, mahdollisesti pidättämistä sekä tarvittaessa myös vangitsemisvaatimuksen esittämistä. Lisäksi uhrin ohjaaminen erilaisiin tukipalveluihin on tarpeellista.

6 Lähestymiskiellon hakeminen ja määrääminen

Poliisi voi määrätä väliaikaisen lähestymiskiellon. Väliaikaisesti määrätty lähestymiskielto vahvistetaan käräjäoikeudessa. Tämän lisäksi lähestymiskielto voidaan määrätä käräjäoikeudesta.

6.1 Lähestymiskiellon määrääminen väliaikaisena

Lähestymiskielto (lain alkuperäisessä tarkoituksessa) perusmuotoisena tai laajennettuna sekä perheen sisäinen lähestymiskielto perusmuotoisena tai laajennettuna voidaan määrätä myös väliaikaisena. Väliaikaisen lähestymiskiellon tarkoituksena on katkaista väkivaltakierre tai muu häirintä mahdollisimman nopeasti. Poliisiin määräämällä väliaikaisella lähestymiskiellolla voidaan parhaimmillaan ennalta estää vakavampia seuraamuksia. Puuttamalla tilanteeseen väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisellä, viranomaisen

osoittaa selkeästi, ettei tapahtunut häirintä, uhkailu tai muu lähestymiskiellon edellytykset täyttävä toiminta ole sallittua.

Jos itsensä uhatuksi tunteva henkilö ilmoittaa haluavansa lähestymiskielloa tai poliisin esim. kotihälytystehtävien yhteydessä sitä harkitsee, tulee poliisin käynnistää tarvittavat toimenpiteet väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisen edellytysten ja sen ennalta estävän vaikutuksen selvittämiseksi, niissäkin tilanteissa kun väkivaltainen perheenjäsenen tai muu läheinen poistetaan kodista.

Edellytysten täytyessä pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tulee määrätä väliaikainen lähestymiskiello, kun sen tarve on olemassa ja laki sen mahdollistaa. Tämä edellyttää, että ilmoituksen vastaanottaja tai kotihälytystehtävää suorittava poliisipartio ilmoittaa asiasta välittömästi pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. Väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisessä ei ole kiire-edellytystä, vaan sen määräämisen edellytykset ovat täysin samat kuin lopullisen lähestymiskiellon, kuten lähestymiskiellosta annetun lain 11 §:n 1 momentista on nähtävissä. Väliaikaisesta lähestymiskiellosta voi päättää myös tuomioistuin.

Ennen väliaikaista lähestymiskielloa koskevan asian ratkaisemista sekä määrättäväksi aiotulle että suojattavalle henkilölle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Asia voidaan kuitenkin ratkaista asianosaisia kuulematta, jos pyyntö on ilmeisen perusteeton tai jos kieltoon määrättäväksi aiottua ei tavoiteta. Väliaikaista lähestymiskielloa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta.

Lisäksi väliaikainen kiello voitaisiin määrätä kuulematta henkilöä, jota vastaan kielloa pyydetäisiin, jos häntä ei tavoitettaisi tai hän välttelisi kuulemista. Viimeksi mainitussa tilanteessa on huomioitava, että määräykset tulevat velvoittaviksi vasta sitten, kun henkilö on saanut kiellon todisteellisesti tiedoksi.

Väliaikaista lähestymiskielloa koskeva pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätös on saatettava viimeistään kolmen vuorokauden kuluessa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tämä määräaika on ehdoton ja siitä tulee huolehtia.

Väliaikaisen lähestymiskiellon hakijaksi merkitään suojaa saava taho. Häntä tulee ohjeistaa, että hän jatkaa lähestymiskielloprosessia käräjäoikeudessa. Jos hän jää hakijana pois asian käsittelystä, asia jää sillensä ja väliaikaisena määrätty lähestymiskiello menettää merkityksensä. Tarvittaessa tulee arvioida, onko edellytyksiä viran puolesta määrättävälle väliaikaiselle lähestymiskiellolle.

6.2 Viran puolesta määrättävä väliaikainen lähestymiskiello

Pidättämiseen oikeutettu virkamies voi määrätä väliaikaisen lähestymiskiellon myös viran puolesta, jos kiellolla suojattavan henkilön suojan tarpeen ilmeisyys edellyttää kiellon välitöntä antamista ja asiassa ilmenneistä seikoista on pääteltävissä, että kiellolla suojattava henkilö ei kieltoon määrättävää henkilöä kohtaan tuntemansa pelon vuoksi tai muusta syystä kykene itse kielloa hakemaan. Tätä koskeva sääntely on lähestymiskiellosta

annetun lain 11 §:n 2 momentissa. Viran puolesta määrättävä lähestymiskielto on tarkoituksenmukainen tilanteessa, jossa väkivallan kohdentuminen suojaan saavaan tahoon on todennäköistä.

Viran puolesta määrättävän lähestymiskiellon edellytysten täytyessä, pidättämiseen oikeutetun virkamiehen tulee määrätä lähestymiskielto väliaikaisena. Näissä tilanteissa hakijana on pidättämiseen oikeutettu virkamies itse ja hän hoitaa asian myös kärjäoikeudessa. Väliaikaista lähestymiskieltoa koskeva pidättämiseen oikeutetun virkamiehen päätös on saatettava viimeistään kolmen vuorokauden kuluessa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tämä määräaika on ehdoton ja siitä tulee huolehtia.

6.3 Lähestymiskiellon hakeminen

Lähestymiskieltoa voi pyytää kärjäoikeudelta kuka tahansa, joka perustellusti tuntee itsensä toisen uhkaamaksi tai häiritsemäksi. Lähestymiskieltoa haetaan kärjäoikeudelta yleensä erillisellä hakemuksella. Kieltoa haettaessa tulee kertoa minkälaisen uhan tai häirinnän kohteeksi on joutunut tai joutumassa ja kenen taholta kokee uhkaa tai häirintää. Lisäksi tulee ilmaista käsitys häirinnän jatkumisesta tai rikoksen uhasta vastaisuudessa sekä tuoda esiin asiaan liittyvät todistajat ja todisteet.

Tarvittaessa suoritetaan poliisitutkinta lähestymiskiellon tarpeen ja edellytysten selvittämiseksi. Myös kärjäoikeus voi määrätä poliisitutkinnan.

Myös poliisi, syyttäjä ja sosiaaliviranomainen voi hakea lähestymiskiellon määräämistä suojattavan puolesta, jos uhattu ei itse uskalla tai pysty sitä tekemään. Lähestymiskieltohakemus käsitellään kärjäoikeudessa. Poliisilla, syyttäjällä ja sosiaaliviranomaisella on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa asian käsittelyssä silloinkin kun asianomainen viranomainen ei ole hakija.

Tyypillisiä tapauksia, joissa lähestymiskieltoa voidaan käyttää, ovat puolison, entisen puolison, asuinkumppanin tai muun läheisen väkivaltainen käytös, uhkailu, häirintä tai vainoaminen sekä tilanteet, joissa esimerkiksi aikuinen lapsi pyrkii kiristämään iäkkäältä vanhemmaltaan rahaa tai pahoinpitelee tai muutoin kaltoin kohtelee häntä.

Lähestymiskieltoasiassa voi olla kysymys myös tilanteesta, joka täyttää jonkin rikoksen tunnusmerkistön. Näitä tilanteita ovat lähestymiskieltoa koskevan pyynnön lisäksi tyypillisimmillään henkilön kertomus tapahtumista, joiden osalta on syytä epäillä esimerkiksi laittoman uhkauksen tai pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön täyttävää tilannetta.

Tällainen poliisin tietoon tullut rikosepäily aiheuttaa esitutkinnan toimittamisvelvollisuuden. Näissä tilanteissa tulee arvioida, onko rikosepäily olemassa ja kirjata lähestymiskieltoasian lisäksi rikosilmoitus ja aloittaa tarvittaessa esitutkinta.

7 Lähestymiskiellon kirjaaminen poliisin tietojärjestelmiin

Kaikista lähestymiskielloista, niiden jatkamisesta ja sisältöjen muutoksista sekä asiaan liittyvistä tapahtumista tehdään asianmukaiset kirjaukset ja merkinnät poliisin tietojärjestelmiin. Tarkempia ohjeita löytyy tietojärjestelmän kuulutus -ohjeista. Tietojen ja perusteiden huolellinen ja riittävän yksityiskohdainen kirjaaminen on tärkeää, jotta tiedot ovat käytettävissä esim. hälytystehtävien yhteydessä tehtävissä kyselyissä.

8 Lähestymiskiellon valvonta

Lähestymiskielloa valvotaan muun poliisitoiminnan yhteydessä, ellei tapauskohtaisesti ole tarvetta muihin järjestelyihin.

Lähestymiskiellon rikkomistapauksen yhteydessä voi käydä ilmi, että lähestymiskiellolla suojattu henkilö on itse kutsunut lähestymiskiellossa olevan luokseen tai ilmenee, että tämä on muutoin sallinut kieltoon määrätyn oleskella kiellon suojaamalla alueella tai tiloissa. Tällöin tulee lähestymiskiellon rikkomisen lisäksi huomioida mahdollinen lähestymiskiellon kumoaminen tai muuttaminen sekä se, voidaanko suojatun henkilön katsoa olevan syylliseksi epäilty yllytyksestä lähestymiskiellon rikkomiseen.

9 Lähestymiskiellon rikkominen

Lähestymiskiellon rikkominen on virallisen syytteen alainen rikos (RL 16:9a), joka edellyttää poliisin tietoon tullessa rikosilmoituksen kirjaamista ja esitutkintaa sekä tapauskohtaisesti tehokasta pakkokeinojen käyttöä.

Lähestymiskiellon rikkomisen yhteydessä tulee huomioida tarkkaan, että lähestymiskiellon rikkomisen lisäksi asiassa saattaa olla kyse myös muusta rikosepäilystä. Nämä muut mahdollisesti ilmenneet rikosepäilyt tulee myös kirjata poliisin tietoon tullessa rikoksina.

10 Lähestymiskiello ja eurooppalainen suojelumääräys ja yksityisyyden alalla määrätty suojelutoimenpide

Lähestymiskielloasioissa tulee tarvittaessa huomioida lähestymiskiellon alalla määrätty suojelutoimenpide.

11 Lähestymiskielloasioiden vastuu- ja yhdyshenkilöt poliisilaitoksissa

Lähestymiskielloasioiden toimivuuden varmistamiseksi poliisilaitosten tulee nimetä päällystöön kuuluva lähestymiskielloasioiden vastuu- ja yhdyshenkilö. Nimetyn henkilön lisäksi lähestymiskielloasioiden prosessien toimivuuden varmistaminen tulee huomioida poliisilaitoksen rakenteissa ja luontevasti se soveltuu esimerkiksi johdettuun ennalta estävään toimintaan. Poliisiammattikorkeakoulu nimeää myös oman vastuu- ja -yhdyshenkilön.

Poliisilaitosten vastuu- ja yhdyshenkilöt vastaavat osaltaan lähestymiskieltoasioihin liittyvän työpaikkakoulutuksen toteutumisesta ja siitä, että etenkin poliisilaitoksen tutkinnanjohtajilla ja muilla pidättämiseen oikeutetuilla virkamiehillä on ajantasaiset tiedot lähestymiskieltoon liittyvistä asioista ja prosesseista.

Poliisilaitosten vastuu- ja yhdyshenkilöt huolehtivat osaltaan siitä, että lähestymiskieltoasiat huomioidaan poliisilaitoksen kaikessa toiminnassa ja siitä, että lähestymiskieltoasioihin liittyvä tiedonvaihto ja yhteistyö toteutuvat muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa.

Poliisilaitosten tulee tehdä yhteistyötä kuntien (tarvittaessa SOTE ja maakunta-asiat huomioiden) turvallisuussuunnittelusta vastaavien kanssa myös lähestymiskieltoon liittyvissä asioissa (esim. perheen sisäiseen lähestymiskieltoon määrätyn asumisjärjestelyt akuutissa tilanteessa).

12 Lähestymiskieltoon liittyvät käytänteet muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa sekä asioihin liittyvä ohjeistus

Poliisilaitosten tulee sopia paikallisesti yhteistyöviranomaisten ja järjestöjen kanssa lähestymiskieltoihin liittyvistä vastuista ja käytänteistä, joita tulee tarkastella säännöllisesti. Poliisilaitokset voivat antaa lähestymiskieltoihin liittyen omia paikalliset olosuhteet huomioivia ohjeita.

Useissa käräjäoikeuksissa on ilmoitettuna lähestymiskieltoasioiden käsittelypäivä viikoittain, jonne lähestymiskieltoon määrättävä henkilö voidaan haastaa ilman yhteydenottoa käräjäoikeuteen. Mikäli tällaista menettelyä ei ole, käsittelypäivä tulee sopia joka kerta erikseen käräjäoikeuden kanssa. Toiminnan joustavuuden kannalta, poliisin tulee pyrkiä sopimaan yhteistyössä käräjäoikeuksien kanssa lähestymiskieltoasioiden haastamisenmenetelystä ja muista käytänteistä. Näin lähestymiskieltoasian tiedoksiäntö pysytään tekemään myös virka-ajan ulkopuolisena aikana.

Poliisilaitosten tulee sopia myös Hätäkeskuslaitoksen kanssa lähestymiskieltoasioihin liittyvissä käytännön asioissa sekä yleisellä tasolla että tarvittaessa myös yksittäistapauksessa liittyen muun muassa lähestymiskiellon valvontaan liittyvistä käytänteistä.

Poliisiylijohtajan sijaisena
Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Pekka Heikkinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 17.12.2018 klo 15:20. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimista.

Jakelu	Poliisilaitokset Keskusrikospoliisi Poliisiammattikorkeakoulu
Tiedoksi	Sinetti-ohjekirjasto/Esikunta Poliisihallituksen yksiköt Sisäministeriön poliisiosasto Suojelupoliisi Ahvenanmaan poliisiviranomainen Hätäkeskuslaitos Oikeusministeriö Sosiaali- ja terveysministeriö Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos Rikosuhripäivystys Poliisin verkkosivut, www.poliisi.fi